

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Mados Gy.*

Cím: *Bucusz Rozgonyiné ifjasszonytól*

Forrás: *Virradat*

Bp.

(Hely)

1918. IX. 19.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

492

Hely

Idő

"1797"

Személy

Helyszám

Bucusz Rozgonyiné ifjasszonytól

Sugarak a magyar színészet bölcsőkorából.

Pest, 1797. Péter-Pál hava.

A németnyelvű theátrum tölgyből faragott gót-ízelésű kapuboltja előtt batár állott meg. A bőgalléru, bársonyköpenyes aktorok elősiettek a theátrum-kanzleiből és kecses hajlongások között sorsfalat állva, hódolattal mutattak utat Unwerth grófnak, a pesti német színészet legfőbb maece-násának. Gázsi-napkor mindig megjelent a kegyes főúr az aktorok között, hogy „amit anyagilag nem bírna a theátrum kasszája, azt bőségesen fedezze a tulajdon zsebéből”.

Boldog, derűs élete volt ez Pesten a német színészetnek. A publikum, a magyar főurak dédelgették a parókás, rezeda-illatu, bécsi-stilű aktorokat s bár a színészet még az ugynevezett „le-nézett” korát élte, mégis gyakran megnyitlak báli alkalmak idején a főurak aranyos szálái az aktorok előtt.

A budai oldalon, a várkastya körül, a „tsászári platánok” alatt pedig a magyar aktorok, a „Magyar Theátrális Társaság” tagjai üldögéltek szomorú napestvék idején. Nem volt kíváncsi aktori tudományukra senki, csak azok a báránködmenes vidéki magyar atyafiak, akik a tutajkikötővel szemben levő rác-fogadóban tanyáztak, ültek beszórakozni lassu pipaszó mellett a keresztlábu theátrummi székekbe.

Gázsi-alkalomkor, mint setétköntösű apáca az ismeretlen égi jót, úgy várták Ernyi Mihály színigazgató urat, aki Kelemen László után Budán, ebben a korcs, kietlen magyar világban próbálkozott Társaságával megtörni a nemes publikum-

nak a magyar-nyelvű színjátékkal szemben tanu-ított közönyét. Valószínű, hogy Ernyi Mihálynak sem sikerült merész célját elérnie, mert a kasszából legtöbbszőr hiányoztak a fényes bécsi tallérok, a magyar színészetnek pedig nem volt bőkezű mecenása, aki gyöngyhímzésű tárcáját egy rokokó főúr előkelőségével gázsi-napkor az aktorok rendelkezésére bocsássza.

Az is valószínű, hogy egy ilyen reménytelen gázsi nap alkalmával panaszkodhatott Ernyi Mihály Kazinczy Ferenc előtt, amikor is Kazinczy a magyar publikumra nézve ezt a satirikus tanácsot adta Ernyinek:

— Próbálkozzék meg Uraságod is tánc mókákkal a dobogón, akkor talán koncedáló a tisztos publicum előtt hazánk nyelve is.

És Ernyi Mihály megfogadta Kazinczy taná-
Akkort tért haza Bécsből Rozgonyi Péter Ráday gróf uradalmi tisztartójának feleség-
nevezetes fehérszemély volt Pest-Budán, senki nem tudta olyan „kecses és finom k-
mel lejtetni a minétet, a bétsi valzert és a st-
burgi tipegőt, mint ők ketten a férje-ur-
Kapóra jött Ernyinek a szépséges ifjasszony E-
terése és illő hódolattal mindjárt meg is invitá-
hogy lenne segítségére Társaságának felvirá-
tatásában.

Arról nem szól a krónika, illetve nincse-
kortörténeti adataink, hogy hogyan sikerült n-
megnyerni a kecses dámát, de azt, hogy na-
sikere volt Rozgonyiné ifjasszonynak a dobogó-
különösen az aranyifjúság előtt, bizonyítja az-
vers, melyet nemes Balási István, a poétáskod-
budai várkapitány irt hozzá bucsuztatónak, mikor
Rozgonyiné Budáról Váradra távozott. Ime a
versnek a megtépett, elmosódott könyvlepről
olvasható részei:

Bűtsú actrax Rozgonyiné ifjasszonytól

Vajh' nemes futár leendene a lelkem
Ki hiv izenettel Váradra siet,
Fetske-szállatú paripa ha volna
Ki tzikázva száll — — — —

Távolba hallható hárfaszó ha volna
Vig éneket mondó — — — —
Fülébe zenegné hódolásaim dalát
Estvék üdején szép Rozgonyinének

Ditsó actrix! Pest—Buda üres lett
Larissa ligetén hó eső tsorog,
A theátrumház sivár miolta távozá
És Várad leve kegyes otthonod.

Az ifjúság vig kedve is eltért
Kortsma ajtókon — — — az deák,
Bűvát feledi — sajjó sebe néki
Hogy nem nézheti orcád bársonát.

Kacagásod mely gerlének felelne
Nem tseng napestvén a kertluges megett,
Bűtsú—játékok diadalma kisirt
Mely rózsabokrétát aratott Neked.

Ha visszajövendesz Tavasz üdejére
Mikor a kedves fetske vissza száll
Hiv szívvel várunk lelkünk Tündéralma
Vig táncdobogón illet Carnevál.

(Kassai Horvath Máténak „Hazánk Főbb Nagyjai-
nak Kis Történeti, 1821” című könyvéből)

Hihető, hogy Kazinczy Ferenc tanácsa bevált.
Attól kezdve, hogy Rozgonyiné „táncokkal pro-
dukálta kellemetes alakját” a magyar theátrum-

ban, az öreg, mórstilű budai utcákon sűrűbben
tipegtek alkonyatkor a mages-sarku, aranygom-
bos cipellők a Játékszin felé.

Esténként veresüstökű morva zenészek pen-
gették szerszámjukat a várbástya olajcsilláral
világított dobogója előtt és a publikum hódoló
tapssal honorálta a divatos bécsi táncokat. De
Ernyi Mihály mégsem maradhatott tovább a bu-
dai szinben.

Hogy miért? Talán a magyar színészet törté-
nelmének kutatói egyszer majd felfedik a szí-
nészeti múltjának ezt a titkát is.

Mados György